

Nederlands contactorgaan van de Duitse motiefgroep Ornithologie met een bijdrage uit België. Contactpersonen: Gerard Kolman en Peter van Nies. Eerstgenoemde int de contributie van de Ned. (en ev. Belgische leden) en redigeert dit orgaan.
Tel. 0486-473868. E-mail: gajkolman@home.nl. Website van de MGO (Peter van Nies) www.MG-O.de

Contactbrief 91 (augustus 2014) Let op onze contactdag is op 18 oktober in De Meern

Mutaties leden

Wij hebben in mei twee nieuwe leden mogen verwelkomen:

Wim J.M. Maassen (willem.maassen@hetnet.nl)

Leliestraat 50

6101 LT Echt

Hij verzamelt voorlopig alle vogels: gebruikt en postfris. Hij worstelt nog met de manier om zijn verzameling op te zetten: per land zoals hij nu doet bevalt hem niet zo, maar per familie, genus, soort is het moeilijk om overzicht te houden wat je wel en niet bezit. Wie weet hier een goed antwoord op?

Joep (H.J.M.) Maassen (joepmaassen@hetnet.nl)

Scholtisweg 39

6065 CV Montfort

Hij verzamelt ook alle vogels zowel gebruikt als postfris.

Ze doen allebei mee met de rondzendingen en we hopen dat ze het naar hun zin hebben bij de motiefgroep Ornithologie.

Vraag

Van Peter van Nies kreeg ik de volgende vraag:

Hallo Gerard,

Tijdens het Jahrestreffen in Dettingen, vertelde Kristina Rascher mij dat ze een brief uit Nederland had gekregen, kennelijk afkomstig van één van de MGO-leden. Helaas stond er geen afzender bij, dus ze weet niet van wie!

Vriendelijke groet,

Peter

gk: Ik hoop dat iemand zich herinnert dat hij of zij deze brief heeft geschreven? Graag melden bij Peter via de website van de MGO (zie boven). U mag mij ook bellen of mailen.

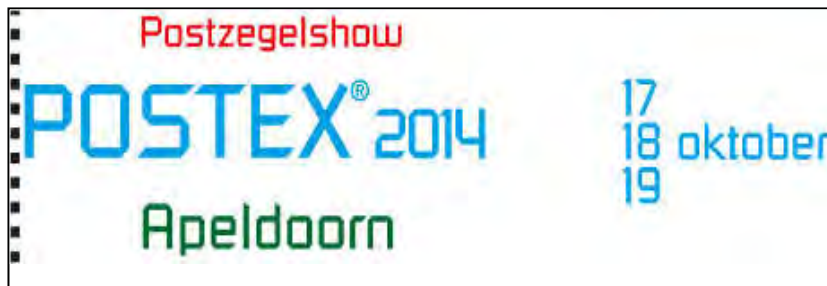
Einde Rondzendingen?

Gijs Kooij is vanaf volgende maand gestopt met het leveren van boeken voor onze motiefgroep. Ik heb nog een boek om te versturen. Hij vond dat de leden al het normale lopende materiaal al bezitten en dat alleen het bijzondere spul eruit werd gehaald. Het zou jammer zijn als we helemaal geen rondzending meer hebben. Er zijn toch leden die deze service heel erg waardeerden. Ik heb de rondzendingen zeker wel 15 jaar verzorgd en Niek Manders heeft het ook een aantal jaren gedaan. Het is een hele klus maar ik vond bij de 10 tot 12 leden altijd waardering. Kunnen we niet op toerbeurt een rondzending verzorgen met gestempeld en postfris materiaal en af en toe ook eens een met poststukken?

Wie stelt wat van zijn dubbele materiaal beschikbaar? Misschien kunnen we per persoon een rondzending verzorgen, want als je met materiaal zit van verschillende personen is het lastig uit te vogelen waar het betreffende bedrag naar toe moet. Wie denkt er mee? Graag reacties naar Gerard.

Jubileum van de Motivgruppe Ornithologie

Onlangs werd tijdens een discussie de vraag gesteld, hoe lang de Motivgruppe Ornithologie eigenlijk al bestaat. We hebben het nagevraagd, maar niemand wist een exacte datum te noemen. De Rundbrieven werden er bij gehaald en wat bleek: de eerste Rundbrief dateert van december 1974. Oprichting van de vereniging zal dus waarschijnlijk korte tijd daarvoor hebben plaatsgevonden. Dat betekent dus, dat de MGO dit jaar 40 jaar bestaat. Nou waren er in de beginjaren niet zoveel Nederlandstalige leden, hooguit 2 of 3. Daarin kwam pas eind 1985 begin 1986 verandering, toen er opeens 17 Nederlandstalige leden bleken te zijn! Je zou dus kunnen zeggen, dat onze "afdeling" in 2015 dertig jaar bestaat. Dat zou je toch moeten vieren, vonden ondergetekenden!

Nou zijn er tijdens de jaarlijkse Postex in Apeldoorn altijd wel enkele verenigingen die zich daar bij gelegenheid van een jubileum presenteren en tevens een aantal kaders vullen met

tentoonstellingscollecties. We hebben dus contact opgenomen met de organisatoren van Postex om te vragen wat de mogelijkheden zijn, en of wij als MGO daarvoor in aanmerking kunnen komen. Het ziet er op dit moment naar uit, dat we inderdaad op POSTEX 2015 als jubilerende vereniging acte de présence kunnen geven.

Op 18 oktober a.s. zullen we tijdens onze najaarsbijeenkomst bespreken wat we precies denken nodig te hebben, zodat we op 19 oktober onze wensen kenbaar kunnen maken aan de organisatoren. We kunnen dan meteen de situatie ter plaatse bekijken en beoordelen of we er onze najaarsbijeenkomst 2015 aan kunnen koppelen, maar dat zal afhangen van de beschikbare faciliteiten.

Het is denkbaar, dat we besluiten om gedurende de drie dagen die POSTEX 2015 duurt (16-17-18 oktober), één of enkele tafels te voorzien van reclamemateriaal van onze vereniging. Tevens zal er dan een bezetting moeten zijn van enkele personen die als vraagbaak kunnen dienen voor geïnteresseerde bezoekers. Tot nu toe werden bij externe activiteiten (SOVONDagen en gezamenlijke contactdag met de NVTF) de honneurs van de vereniging steeds waargenomen dezelfde personen, maar bij een driedaags evenement is dat wel wat erg veel van het goede. Wij zouden het daarom op prijs stellen als wij dan een beroep zouden kunnen doen op enkele leden die één of enkele dagdelen voor hun rekening zouden willen nemen. Zover is het echter nog niet, maar het kan geen kwaad om het alvast in uw agenda te noteren en na te denken over een eventuele participatie.

Definitieve besluiten zijn nog niet genomen; zodra er méér bekend is, zal dat via de Contactbrief op de gebruikelijke wijze gecommuniceerd worden.

Gerard Kolman

Tom Loorij

Peter van Nies

Hans van der Sanden

Birdpex-7 in Poitiers

Van 1 tot en met 4 mei werd in het Franse Poitiers een grote filatelistische manifestatie gehouden onder de naam "Timbres Passion" (Afb. 1). Naast een vijftal concoursen die speciaal voor de jeugd waren georganiseerd (met overweldigende deelname!) was er

onder andere ook ruimte voor de tentoonstellingen

Ferphilex (spoorwegfilatelie) en Birdpex (Afb. 2: vogelfilatelie). Vanwege mijn deelname

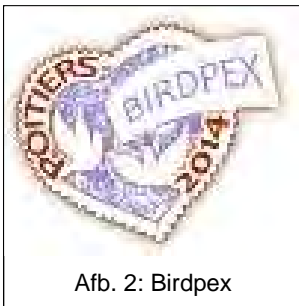
aan deze laatste, reisden wij (mijn vrouw en ik dus) af naar Frankrijk, om al dat moois met eigen ogen te aanschouwen. Uiteraard was er niet enkel tijd ingeruimd om te "postzegelen". Naast bezichtiging van enkele mooie steden (Beaugency en

vanzelfsprekend Poitiers) stond ook een

bezoek aan het nationale park "La Brenne" (Afb. 3a en 3b) op het

programma om daar, samen met enkele

andere leden van de Motiefgroep Ornithologie, de plaatselijke vogelwereld te bewonderen.

Afb. 2: Birdpex

Afb. 1: Timbres Passion

Afb. 3a: "La Brenne"

Afb. 3b: Vogelrijkdom in "La Brenne"

Afb. 4: Kwak

Land van duizend meren

Het gebied wordt zeer toepasselijk "Pays des mille étangs" genoemd, vanwege de enorme hoeveelheid meren en meertjes die je hier kunt aantreffen. Dat verklaart meteen waarom we al vrij snel enkele fraaie waarnemingen uit de categorie watervogels konden noteren: Witwangstern, Kleine Zilverreiger, Purperreiger en Kwak (Afb. 4: hoe komt deze fraaie vogel toch aan zo'n naam?). De grote hoeveelheid insecten trekt natuurlijk ook insecteneters aan: nog nooit hoorden wij op één dag zoveel Nachtegalen zingen! Ook voor een paartje

Zwarte Wouwen bleek het een waar paradijs te zijn.

Waar we op hadden gehoopt, kregen we echter niet te zien: de Hop (Afb. 5). Het landschap is er echter uitermate geschikt voor: kort-grasland om te foerageren met voldoende bomen om in te nestelen.

Afb. 5: Hop

Toch zat hij er wél, want we konden enkele malen zeer duidelijk zijn kenmerkende roep horen: hij roept zijn Latijnse voornaam (Afb. 6), maar daar bleef het dan ook bij. Een totaaloverzicht van de waarnemingen in La Brenne is opgenomen in bijlage 2. Kijk er maar eens naar en zie wat je allemaal gemist hebt.....

Tentoonstelling

In het zeer ruime “Parc des expositions” in Poitiers werden niet enkel filatelistische zaken getoond. Het evenement werd gecombineerd met een aantal tentoongestelde verzamelingen die niets met filatelie van doen hadden, zoals de oesterteelt (vanaf de prehistorie), een bekend Frans stripfiguurtje, oude telefoontoestellen en nog veel meer.

Afb. 7: Ruim opgezet en volop publiek

veelal tussen de kaders te vinden was, om gezamenlijk het tentoongestelde te bediscussiëren.

Afb. 6: Upupa

Daarnaast –uiteraard- een aantal (semi-)commerciële stands zoals we dat bij onze eigen Postex ook zien: van champagne en speciaal brood tot in nijvere huisvlijt vervaardigde voorwerpen die men aan de man trachtte te brengen. Voor elk wat wils, zou ik zo zeggen. Er was dan ook volop publiek tijdens de drie dagen durende manifestatie (Afb. 7). Uiteraard waren er ook enkele postzegelhandelaren, maar daar was voor thematici niet veel te vinden, tenzij je een hele dikke portemonnee had!

Bij de tentoonstelling was het vooral het grote aantal verschillende concoursen voor de jeugd, dat het meest in het oog liep. Ik schat, dat misschien wel de helft van de kaders gevuld was met jeugdverzamelingen! Jeugd, die ook

Afb. 8: Organisatie, jury en enkele prijswinnaars Birdpex

Zelfs bij het Palmares waren minstens vijf tafels van acht personen bezet door jeugdige deelnemers: dat heb ik nooit eerder gezien.

Voor de Birdpex hadden zich, zoals al eerder gemeld, 40 inzenders ingeschreven met in totaal 151 kaders. Dat er uiteindelijk enkele buitenlandse inzendingen niet tijdig in Frankrijk waren, mocht de pret niet drukken. Zoals ik het kan inschatten, waren de belangrijkste verzamelingen toch wel aanwezig. Het deelnemersveld werd sterk gedomineerd door leden van onze Motiefgroep. In totaal 9 leden lieten maar liefst 13 verzamelingen zien. De door onze leden behaalde resultaten die ik hierna onder bijlage 1 heb opgenomen, mochten gezien worden (Afb. 8)! Of dat nog ooit een keer geëvenaard zal worden?

Birdpex-8 (2018 in ???)

Het wachten is nu op de volgende Birdpex, tenminste, als iemand zich geroepen voelt om deze te organiseren. We hebben al voorzichtig een balletje opgeworpen bij één van onze Zwitserse leden, maar voorlopig kunnen we niets anders doen dan afwachten. Ik zou het persoonlijk in elk geval fijn vinden, als deze traditie zou worden voortgezet.

© Peter van Nies

Bijlage 1: Bekroningen Birdpex-7

NAAM	Voornaam	Titel van de inzending	Pnt	Med.	Nr.
<u>Thematisch</u>					
KÖNIG	Lutz	Pigeons - Great diversity in the wild - Domesticated and admired by man	97	GG	1
VAN NIES	Peter	The family life of birds	91	G	2
VAN DER SANDEN	Hans	Kruui krro, kruui krrocranes !!!	88	GV	4
PATTYN	Noël	Les rapaces : d'élégants chasseurs aériens	83	V	5
VAN LAERE	Roger	Atlantic Puffin : clown of the ocean	78	GZ	7
<u>Eénkader thematisch</u>					
VAN NIES	Peter	Elstern, schwarzweiss aber farbenreich !	88	GV	1
VAN WASSENHOVE	Nico	La fauconnerie	86	GV	2
VAN WASSENHOVE	Nico	La famille des tétraonidés	85	GV	3
VAN WASSENHOVE	Nico	Flamants roses	85	GV	4
VAN WASSENHOVE	Nico	Sternes	80	V	5
DE SMEDT	Danny	Vogels in nesten	75	GZ	6
THORMANN	Klaus	Nestlingszeit, ex ovo, ex nido	75	GZ	7
<u>Open klasse</u>					
LOORIJ	Thomas	The stork, pure nature and full of symbolism	80	V	2

Bijlage 2: Waarnemingen in "La Brenne"

Nederlands	Duits	Latijn
Geoorde fuut	Schwarzhalstaucher	Podiceps nigricollis
Dodaars	Zwergtaucher	Tachybaptus ruficollis
Fuut	Haubentaucher	Podiceps cristatus
Aalscholver	Kormoran	Phalacrocorax carbo
Kwak	Nachtreiher	Nycticorax nycticorax
Koereiger	Kuhreiher	Bubulcus ibis
Kleine zilverreiger	Seidenreiher	Egretta garzetta
Grote zilverreiger	Silberreiher	Casmerodius alba
Blauwe Reiger	Graureiher	Ardea cinerea
Purperreiger	Purpurreiher	Ardea purpurea
Knobbelzwaan	Höckerschwan	Cygnus olor
Grauwe gans	Graugans	Anser anser
Nijlgans	Nilgans	Alopochen aegyptiacus
Wilde eend	Stockente	Anas platyrhynchos

Krakeend	Schnatterente	Mareca strepera
Tafeleend	Tafelente	Aythya ferina
Krooneend	Kolbernente	Netta rufina
Kuifeend	Reihereente	Aythya fuligula
Zwarte wouw	Schwarzmilan	Milvus migrans
Buizerd	Mäusebussard	Buteo buteo
Torenvalk	Turmfalke	Falco tinnunculus
Boomvalk	Baumfalke	Falco subbuteo
Waterhoen	Teichhuhn	Gallinula chloropus
Meerkoet	Blässhuhn	Fulica atra
Kievit	Kiebitz	Vanellus vanellus
Kokmeeuw	Lachmöwe	Larus ridibundus
Zwarte stern	Trauerseeschwalbe	Chlidonias niger
Witwangstern	Weißbart-Seeschwalbe	Chlidonias hybridus
Holenduif	Hohltaube	Columba oenas
Houtduif	Ringeltaube	Columba palumbus
Turkse tortel	Türkentaube	Streptopelia decaocto
Zomertortel	Turteltaube	Streptopelia turtur
Koekoek	Kuckuck	Cuculus canorus
Gierzwaluw	Mauersegler	Apus apus
Hop	Wiedehopf	Upupa epops
Groene specht	Grünspecht	Picus viridis
Grote bonte specht	Buntspecht	Dendrocopos major
Veldleeuwerik	Feldlerche	Alauda arvensis
Boerenzwaluw	Rauchschwalbe	Hirundo rustica
Huiszwaluw	Mehlschwalbe	Delichon urbica
Witte kwikstaart	Bachstelze	Motacilla alba
Winterkoning	Zaunkönig	Troglodytes troglodytes
Heggenmus	Heckenbraunelle	Prunella modularis
Roodborst	Rotkehlchen	Erithacus rubecula
Nachtegaal	Nachtigall	Luscinia megarhynchos
Zwarte roodstaart	Hausrotschwanz	Phoenicurus ochruros
Roodborsttapuit	Schwarzkehlchen	Saxicola rubicola
Merel	Amsel	Turdus merula
Tuinfluitier	Gartengrasmücke	Sylvia borin
Zwartkop	Mönchsgrasmücke	Sylvia atricapilla
Grasmus	Dorngrasmücke	Sylvia communis
Cetti's zanger	Seidensänger	Cettia cetti
Kleine karekiet	Teichrohrsänger	Acrocephalus scirpaceus
Fitis	Fitis	Phylloscopus trochillus
Tjiftjaf	Zilpzalp	Phylloscopus collybita
Koolmees	Kohlmeise	Parus major
Pimpelmees	Blaumeise	Parus caeruleus
Staartmees	Schwanzmeise	Aegithalos caudatus
Boomkruiper	Gartenbaumläufer	Certhia brachydactyla
Ekster	Elster	Pica pica
Gaai	Eichelhäher	Garrulus glandarius
Kauw	Dohle	Corvus monedula
Roek	Saatkrähe	Corvus frugilegus
Zwarte kraai	Rabenkrähe	Corvus corone
Spreeuw	Star	Sturnus vulgaris
Huisemus	Haus Sperling	Passer domesticus
Vink	Buchfink	Fringilla coelebs
Putter	Stieglitz	Carduelis carduelis
Groenling	Grünling	Carduelis chloris

De Dodo, de meest bekende uitgestorven vogel.

In 1598 werden een bebost tropische eiland, ten oosten van Madagascar, en de Dodo door

Hollandse zeelieden (1) ontdekt. De Hollanders noemden het eiland Mauritius naar de Stadhouder Prins Maurits van Oranje-Nassau. Portugese zeelieden (2) hadden het eiland in 1507 al ontdekt.

(1) VOC schepen

Uit o.a. verschillende Nederlandse beschrijvingen uit die tijd komt het volgende beeld van de Dodo (3) naar voren. Het waren flinke vogels, zo groot als een kalkoen, met een gewicht van ongeveer 22,5 kg. De vleugels waren gereduceerd tot kleine stompjes en ze bezaten een verminderd aantal slagpennen. Ook de staartpennen waren gereduceerd. Ze

(2)

(3) Mauritius Dodo, *Raphus cucullatus*

snel lopen en we joegen ze naar elkaar toe om ze te kunnen pakken". "Ze kunnen flinke beten uitdelen met hun snavel".

hadden een donsachtig, grijsbruin tot wit verenkleed. Uit de staartveren of stuitveren was een verenpluimpje ontstaan. Door dat ze het vliegvermogen hadden verloren waren de beenderen van het bekken en de poten sterk ontwikkeld. De kop was van voren onbevederd en de naakte huid liep door tot achter het oog. Ze hadden een stevige, haakvormige snavel die voorzien was van kleurige hoornranden. Deze snavel lijkt geschikt voor het vermalen van harde vruchten en mogelijk ook van slakken. Een scheepsjournaal uit 1669 vertelt "Ze kunnen

De dodo-soorten, de Dodo van Mauritius en de Solitaire van het eiland Rodriguez stammen af van vogels die nog konden vliegen. Die voorouders kwamen uit Zuidoost-Azië. 25 miljoen jaar geleden, toen ze nog konden vliegen, zijn de Dodo en de Solitaire uit elkaar gegroeid. Wanneer ze hun vliegvermogen zijn kwijt geraakt is niet exact te bepalen. Een feit is dat de vulkanische eilanden Mauritius en Rodriguez respectievelijk zeven en anderhalf miljoen jaar geleden uit de zee zijn opgerezen. Het is aannemelijk dat beide dodo-soorten vliegend op de vulkanische eilanden Mauritius en Rodriguez zijn neergestreken. Het leven op de kleine eilanden resulteerde via allerlei aanpassingen tot het verlies van het vliegvermogen. Dit soort veranderingen kennen we ook van andere vogelsoorten zoals van diverse soorten rallen en de Kiwi (4). Bij de Dodo en de Solitaire leidde dit tot een reductie van het gehele vliegmechanisme inclusief de grote borstspieren en de borstbeenkam.

(4) *Casuarus, Casuarus casuarus*, *Bruine Kiwi, Apteryx australis*

Ook andere beenderen van de borstkas werden aangepast. Er zijn gegevens bekend over het bestaan van mogelijk drie soorten dodo's. De Solitaire van Rodriguez, *Pezophaps solitaria*, van het eiland Rodriguez, de Dodo, *Raphus cucullatus*, van het eiland Mauritius (5) en een derde soort de Kluizenaar of

(5) Mauritius Dodo, *Raphus cucullatus*

Solitaire, *Raphus solitarius*. Deze laatste zou in 1613 op Réunion zijn ontdekt. En mogelijk heeft er op Réunion ook nog een vierde soort geleefd.

(4) Niet vliegende ral, *Atlantisia rogersi*

Hoe zag de Dodo, ook wel Walgvogel, Dodaers, Dronte (vermoedelijk Deens) of Doeda (Portugees) genoemd, er werkelijk uit en tot welke orde behoorde de Dodo? Niet alleen onder kunstenaars was geen overeenstemming over hoe de Dodo er werkelijk uit zag ook de systematici hadden problemen de Dodo onder te brengen in het bestaande systeem. De laatste honderd jaar zijn ze algemeen beschouwd als duiven zonder vliegvermogen. Maar de Dodo is niet meer dan een verre verwant van de duiven en binnen die orde

nemen ze een speciale plaats in. Niet iedereen is het eens met de indeling bij de orde van de duiven (colombiformes). De systematicus Lüttschwager wilde de Dodo bij de rallen voegen. De systematicus Verheyen deelde de Dodo in 1957 in bij de manenduiven en kroonduiven(6), de familie Caloenididae. Men zou ze ook tot een

(7) Nicobar-duif, *Caloenas nicobarica*

afzonderlijke orde kunnen rekenen. De onderzoeker Alan Cooper vergeleek DNA-materiaal van 37 duivensoorten inclusief dat van de Dodo en van de Solitaire van Rodriguez. Hierdoor kon de verwantschap worden vastgesteld. Duidelijk werd dat de Dodo geen eigen familie was. Onderzoekers van de Oxford

(6) Kroonduif, *Gallinula chloropus*

University gebruikten de kop en poten van een Londens exemplaar om genetisch materiaal te verzamelen en de genealogie van de Dodo te ontrafelen: de Dodo was een duif. In Zuidoost-Azië leeft nu nog de nauwste

verwant van de Dodo, de Nicobar-duif(7).

Omstreeks eind 16^e en begin 17^e eeuw werden er enkele levende Dodo's naar Europa gebracht. Een

vogel kwam tussen 1605 en 1610 in Wenen voor het hof van Habsburgse keizer Rudolf II. Een andere kwam in 1626 aan in Amsterdam. Volgens de Haagse schilder Adriaan van den Venne schilderde hij zijn Dodo naar deze vogel. Maar het is eenvoudig vast te stellen dat hij zich liet inspireren door afbeeldingen gemaakt door andere kunstenaars uit zijn tijd. Hij bespaarde zich zo een reisje naar Amsterdam. Een derde exemplaar bevond zich op een wat vreemde plaats: deze werd in 1638 door een Britse theoloog in een Londens winkeltje gevonden. Daar konden nieuwsgierigen de vogel voor een penny bekijken. Van dit Londense exemplaar zijn waarschijnlijk de kop en de poten bewaard gebleven en

gebruikt voor de latere onderzoeken. Verschillende musea bezitten enkele gipsafgietsels van die kop en poten. Jahangir, de keizer van het islamitische Mogolrijk had volgens ooggetuigen omstreeks 1625

twee Dodo's in zijn menagerie. Zijn hofschilder Ustad Mansur vereeuwigde een van deze vogels. Deze Mansur tekende zijn dieren bij voorkeur naar het leven. De gekleurde afbeelding van Ustad Mansur's Dodo, die door Iwanow in 1955 op een Indische miniatuur in het Instituut voor Oosterse Wetenschappen in St.Petersburg werd ontdekt, wordt door Erwin Stresemann als verreweg de betrouwbaarste afbeelding uit die tijd beschouwd.

(8)

Op 29 augustus 1647 kwam het Hollandse VOC-schip (8) "de Jonge Prins" aan bij het kunstmatig eilandje Deshima (9) bij Japan. Hier was de factorij gevestigd van waaruit de VOC handel dreef met Japan. Op de ladingbrief van "de Jonge Prins" stond een Dodo vermeld.

(9)

Dit was waarschijnlijk een relatiegeschenk voor Japanse notabelen of misschien wel voor de Shogun zelf. Deze Dodo was de laatste waarvan het bestaan onomstotelijk kan worden aangetoond.

Slechts een enkele kunstenaar heeft de Dodo naar levend model getekend of geschilderd. De meeste dodoportretten zijn te vinden in de prentkunst. Veel afbeeldingen uit die tijd zijn uitsluitend op verhalen gebaseerd of gekopieerd van een andere tekening of prent. Dit verklaart waarom Dodo's meestal niet natuurgetrouw zijn weergegeven. Ook wordt wel beweerd dat de niet natuurgetrouwe afbeeldingen van de vogels zijn ontstaan omdat de voor de afbeeldingen gebruikte vogels door de lange zeereis naar Europa afwijkingen gingen vertonen door o.a. de onnatuurlijke voeding.

In 1674 meldde de slaaf Simon een levende Dodo te hebben gezien op Mauritius. Algemeen werd aangenomen dat Volkert Evertz de laatste Dodo in 1662 had gedood. Volgens de laatste schatting en berekening gaf de laatste Dodo 1690 de geest.

Hoe kon de Dodo in zo'n kort tijdsbestek uitsterven? Door de houtkap op Mauritius verdween het oorspronkelijke biotoop van de Dodo. De Dodo was een echte bosvogel. Hij leefde van wat het bos voortbracht

en legde eenmaal per jaar een ei in een slordig, eenvoudig grondnest. De door de mens al of niet met opzet ingevoerde varkens, apen, honden, katten en ratten deden zich te goed aan de eieren en jonge vogels. Ook de mens zelf droeg zijn steentje bij door de vangst en afslachting van de vogel. Daardoor is deze merkwaardige en interessante vogel voor altijd verdwenen.

De grootste bekendheid dankt de Dodo waarschijnlijk aan de Engelse wiskundige Charles Lutwidge Dodgson, beter bekend als de schrijver Lewis Carroll. Hij vereeuwigde de Dodo in het verhaal Alice in Wonderland. De Dodo de nationale vogel van Mauritius.

De Hop (*Upupa epops*)

Zoals ik in het verslag over Birdpex-7 al vertelde, hebben we in Frankrijk gezocht naar de Hop (Afb. 1), maar deze helaas niet te zien gekregen. Omdat we wél enkele malen zeer duidelijk zijn kenmerkende roep hoorden - hij roept zijn Latijnse voor naam (Afb. 2) - schrijf ik er toch maar een artikeltje over.

Afb. 2

Scharrelaar

Hij hoort niet tot de zangvogels maar tot de orde van de Scharrelaars. Dat is een allegaartje van vogelsoorten waarvan de geleerden vinden dat ze bij elkaar horen omdat er toch wel enkele overeenkomsten zijn. Over het algemeen zijn het heldergekleurde vogels (Afb. 3: o.a. Senegalese IJsvogel, Vorkstaartscharrelaar en Hop) waarbij er niet of nauwelijks verschil bestaat tussen de beide geslachten. Doorgaans zijn het holenbroeders, wat meestal inhoudt, dat ze (bijna) witte eieren leggen en dat de jongen nestblijvers zijn.

Afb. 1

Afb. 3

Afb. 4

Een zeer bijzondere vogel

Zo bijzonder, dat ze er in Israël hun nationale vogel van hebben gemaakt (Afb. 4). Ik ken geen enkele andere in Nederland voorkomende vogel, die ook maar in de verste verte op een Hop lijkt. Hij is iets groter dan een Merel en het grootste deel van zijn verenkleed is rossig bruin, op zijn kop een parmantige kuif van zwartgepunte veren, die hij naar believen kan opzetten (als hij ergens opgewonden over is) of platleggen (Afb. 5).

De vleugels en staart zijn opvallend gebandeerd in zwart en wit, iets wat vooral tijdens de golvende, fladderende vlucht

Afb. 5

Afb. 6

Afb. 8

Afb. 7

opvalt. Door die brede en ronde vleugels, gecombineerd met de fladderende, aarzelende vlucht, lijkt hij wel een gigantische vlinder (Afb. 6). De lange, iets naar beneden gebogen snavel is de perfecte uitrusting om zijn lievelingskostje (kevers en hun larven, sprinkhanen, rupsen, poppen e.d.) te bemachtigen. Als hij op zanderige bodem foerageert zal hij, dankzij zijn kleuren, niet zo gemakkelijk opvallen (Afb. 7), maar foeragerend in grasland des te meer (Afb. 8).

Voortplanting

De Hop is dus een holenbroeder die zijn nest bij voorkeur in een holle boom (Afb. 9) of in een muurholte maakt, maar rotsspleten en zelfs hopen in de grond zijn evenzeer in trek.

In mei legt het vrouwtje tussen de 5 en 8 eieren. Zij bebroedt deze in haar eentje, maar wordt wel door het mannetje van voedsel voorzien (Afb. 10). Na ongeveer 18 dagen komen de donsachtige jongen uit het ei. De eerste twee weken worden zowel het wijfje als de jongen door het mannetje van voedsel voorzien, daarna nemen beide ouders die taak op zich. Als er gevaar dreigt, kunnen zowel het wijfje als de jongen een naar rottend vlees stinkende vloeistof afscheiden. De jongen kunnen bovendien met grote precisie uitwerpselen over de belager spuiten. Genoeg reden om uit de buurt te blijven.....

Afb. 10

Afb. 9

Na drie tot vier weken zijn ze zo ver gegroeid, dat ze het nest kunnen verlaten (Afb. 11). Blij toe, want de hoeveelheid uitwerpselen in de nestholte is inmiddels van een dusdanige omvang, dat het een uur in de wind stinkt! Enkele Nederlandse volksnamen refereren daar aan: Drekhaan, Stinkhaan, Schijthop en Stronthaan om er maar eens enkele te noemen.

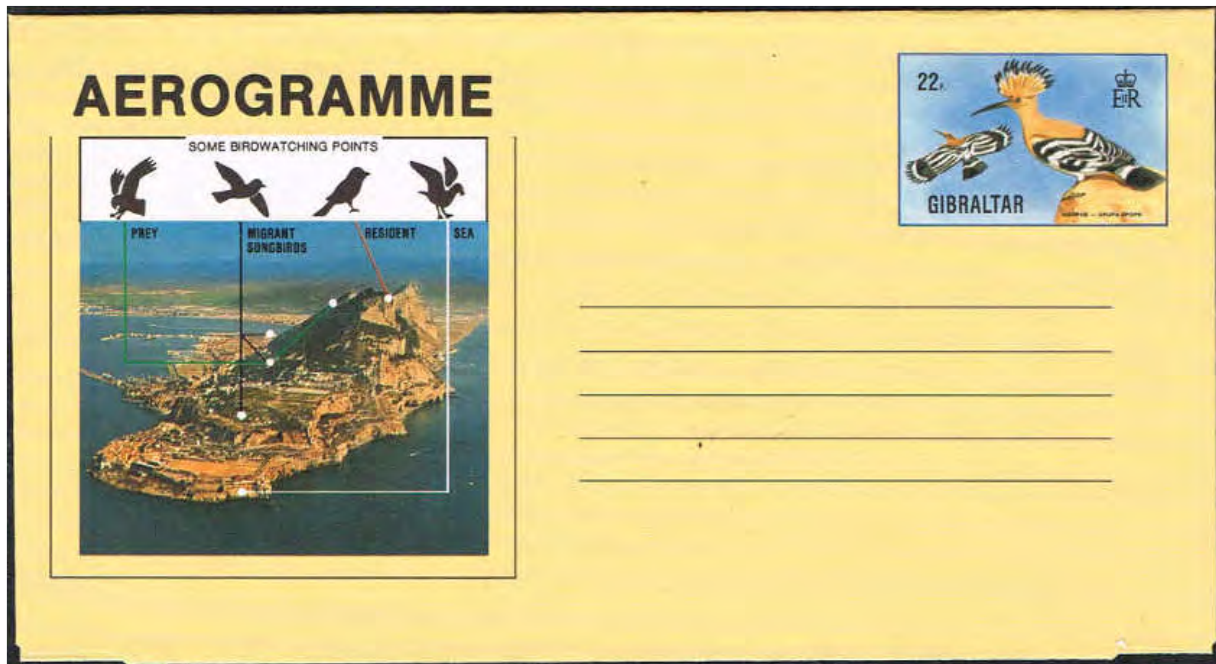

Afb. 11

Trekvogel en standvogel

Van de Hop bestaan een negental ondersoorten. Enkele daarvan behoren tot de standvogels en enkele tot de trekvogels. De ondersoort die in Europa voorkomt (*Upupa epops epops*) behoort tot de trekvogels (Afb. 12). Zijn broedgebied op het noordelijk halfrond ligt voornamelijk ten zuiden en ten oosten van ons land, van de Middellandse zee tot aan de Baltische staten en verder oostwaarts tot in China (Afb. 13). Zijn overwinteringsgebied ligt in Afrika (Afb. 14).

Tijdens de trek dwalen er altijd wel enkele af naar ons land. Grootste kans om er een te zien te krijgen is langs de

Afb. 12

Afb. 13

Afb. 14

kust en in het zuidoosten. Een heel enkele keer blijft er zelfs een (paar) hier overzomeren. In 2012 bijvoorbeeld, is er een zeker broedgeval vastgesteld in het nationale park "De Maasduinen". Zeker twee en mogelijk zelfs drie jongen zijn toen volwassen geworden. Het zou mooi zijn als we dat wat vaker in ons land mochten meemaken.

© Peter van Nies

ORNIVARIA

Postzegelboekjes 2013

Åland

Op april 2013 gaf Åland een postzegelboekje uit gewijd aan twee vogelgroepen die in het begin van elke goede vogelgids staan: de duikers en de futen. De Parelduiker (ook op de kaft van het postzegelboekje) kan hier tussen oktober en mei aan de kustwateren worden waargenomen. Hoe meer naar het noorden (Nederland), hoe groter de kans om er eentje te vinden. Dat geldt even goed voor de tweede soort uit de familie van de duikers: de Roodkeelduiker. Meer kans dat je deze vindt, want de Parelduikers worden hier veel minder waargenomen dan de Roodkeelduikers.

Uit de familie van de futen zien we de Kuifduiker en de Fuut. Ook Kuifduikers worden in kleine aantallen gezien op trek langs de kust. De Fuut is een algemene broedvogel, die met zijn jongen zelfs midden in de stad kan worden waargenomen.

Frankrijk

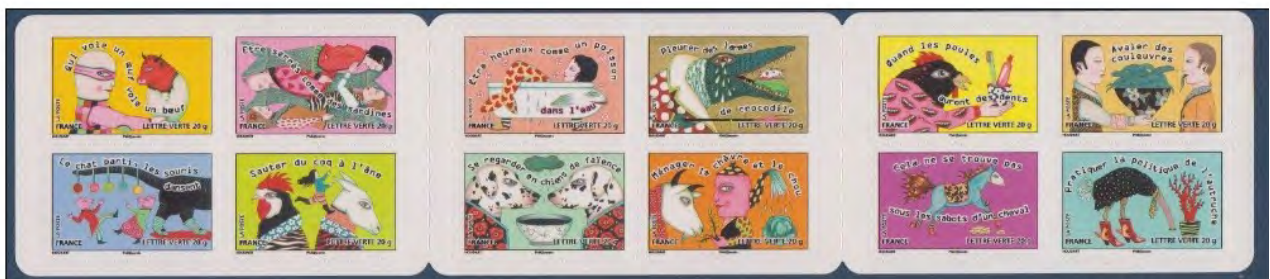
Dieren in de kunst is het thema van het volgende postzegelboekje: geit, konijn (atelier van Bernard Palisey), buffel, haan, tijger (Antoine Louis Barye), rat, varken, aap (Jacques Lehmann), hond (Georges Gardet), draak, slang en paard (Edgar Degas).

In een ander Frans postzegelboekje worden 12 kleine geluksmomenten samengevat in een klein postzegelboekje: gedeelde thee, levensboom, pauw als berichtgever, draaimolen, ecu-regen, roodborstje, kind van de vrede, paard als geluksbrenger, lekkernijen, magie van citrusvruchten, welwillendheid, schoen met hoge hakken.

Er mag ook al eens gelachen worden— met een postzegelboekje met een aantal spreuken uit het land van de glimlach

- *Qui vole un oeuf vole un boeuf*: eens een dief, altijd een dief; wie in staat is om iets kleins te stelen, die zal ook grotere zaken stelen.
- *Etre serrés comme les sardines*: ingepakt als sardines.
- *Etre heureux comme un poisson dans l'eau*: zo gelukkig als een vis in het water.
- *Pleurer des larmes de crocodile*: krokodillentranen wenen of tranen van gehuichelde smart.
- *Quand les poules auront des dents*: als de kippen tanden gaan hebben, m.a.w. nooit (of met sint-juttemis).
- *Avaler des couleuvres*: slangen slikken, of verstervingen ondergaan waarover we niet durven te klagen (= door de zure appel bijten).
- *Le chat parti, les souris dansent*: als de kat van huis is, dansen de muizen (op tafel).
- *Sauter du coq à l'âne*: van de hak op de tak springen (of letterlijk: van de haan op de ezel springen).
- *Se regarder en chiens de faïence*: als blikken konden doden = elkaar misprijzend aankijken.
- *Ménager la chèvre et le chou*: de kool en de geit sparen = bij een conflict beide partijen willen tevreden stellen.
- *Cela ne se trouve pas sous les sabots d'un cheval*: dat is niet gemakkelijk te vinden, bvb. een bepaald stuk voor je verzameling dat je al jaren zoekt.
- *Pratiquer la politique de l'autruche*: struisvogelpolitiek, zijn kop in het zand steken.

VSA

Ondertussen is de hype rond Harry Potter al een tijdje voorbij, maar de films blijven na de zoveelste herhaling op TV nog altijd kijkers lokken en de de boeken liggen nog altijd in de rekken van de boekhandel. United States Postal Service heeft er een postzegelboekje met niet minder dan 20 verschillende zegels aan gewijd. Dat moet een bom geld aan auteursrechten gekost hebben, maar met zo'n oplage moet een groot land als de VS zich dat wel kunnen veroorloven.

Het idee voor de Harry Potter-reeks kreeg Joanne Rowling in 1990 op een treinreis tussen Manchester en Londen. Ze schreef de boeken onder de naam J.K. Rowling, waarin de K verwijst naar de voornaam Kathleen van haar grootmoeder, want eigenlijk heeft ze geen tweede naam.

Met een verkoop van meer dan 500 miljoen Harry Potter-boeken zou dit Rowling al ruim 8 miljard dollar opgebracht worden. Dat zou haar rijker gemaakt hebben dan de Britse koningin. In 2012 en 2013 heeft ze onder het pseudoniem Robert Galbraith een nieuw boek op de markt gebracht.

ULULARIA

Uil met prooi

Bij de nieuwe uitgiften met uilen zitten er twee postzegels waar de uil met een prooi wordt afgebeeld. Dat is eerder uitzondering dan regel dat er ook een prooi wordt getoond.

De **Dwerguil** is de kleinste uil van Midden-Europa. Het wijfje is ongeveer de grootte van een Spreeuw, het mannetje iets kleiner. Muizen vormen niet het hoofdbestanddeel van zijn prooidieren – er is onderzocht dat er ook ca. 50 vogelsoorten op zijn menukaart staan (tot de grootte van de Grote Bonte Specht), reptielen en amfibieën.

De **Oeraluil** zou je een grote Bosuil kunnen noemen, ook een Strix-soort, net als de Laplanduil, maar die is nog groter. Hij is gespecialiseerd in muizen en spitsmuizen, vooral woelmuizen, maar zal ook een haasje of auerhoen niet laten liggen. Als de nood hoog is kan hij ook overschakelen op amfibieën, reptielen, vissen, kevers en zelfs aas – net zoals de Bosuil een echte opportunist.

Erfvogels en bosvogels

En dan eentje die nog op verlanglijstje staat zijn deze twee recente velletjes uit Nederland.

Bij de ervvogels denk ik direct aan Boerenzwaluw, dus die mag zeker niet ontbreken. Ooit hadden we hier in onze stallen ook nog zeven nesten, maar na het verdwijnen van de koeien en de mest, zijn stilaan ook de boerenzwaluwen uit de stal verdwenen. De Ooievaar is ook een vogel die de nabijheid van de mens opzoekt, net zoals de Huismus – what's in a name. In plaats van de Putter zou ik toch meer voor een duivensoort hebben gekozen. Niet onlogisch ook de twee uilensoorten. Als actief lid van een Uilenwerkgroep plaatsen we zowel nestkasten van **Kerkuil** als **Stenuil** op boerenerven.

De meeste typische uil voor het bos is hier bij ons uiteraard de **Bosuil** – met zijn kortere vleugels (in vergelijking met andere uilensoorten) kan hij makkelijker tussen de bomen vliegen. Daarnaast is er ook de Vlaamse gaai, een echte bosvogel (waar de Hollanders een aantal jaren geleden een Gaai van gemaakt hebben). Typische geluiden van het bos zijn de roepjes van De Grote Bonte Specht en de Boomklever – vooral deze laatste hoor je meer dan dat je hem ziet. De Pimpelmees merk je ook meestal op in het bos nadat hij zijn roepje of zijn korte gezang laat horen. De zeldzamere Appelvink vervolledigt de groep van de afgebeelde bosvogels. En dan is er nog het blokje met de watervogels, maar daar zit geen uil bij, dus die sla ik over ;-)

OPROEP: Wie kan mij deze velletjes – uiteraard tegen betaling – bezorgen?

kobra (Koenraad Bracke)